

PRIMIM DE LA CITITORI

Tragedia de la Certej

Certej, tragedia uitată a 89 de vieți îngropate sub 300 de mii de metri cubi de nămol plin de cianuri

Ruperea barajului iazului de decantare plin cu cianuri de la Certej: valul acid de steril a înghițit oficial 89 de oameni, neoficial a produs peste 150 de victime. Ruperea digului și alunecarea muntelui de steril din iazul de decantare al exploatării miniere Certej, Hunedoara, a provocat în zorii zilei de 30 octombrie 1971 cea mai cumplită tragedie pe timp de pace din anii '70.

În dosarul anchetei făcute de Procuratura Județeană Hunedoara se menționează că valul acid de steril a înghițit, într-un sfert de oră, 89 de oameni și a ras de pe fața pământului șase blocuri de locuințe, un cămin cu 30 de camere și patru locuințe individuale.

Amploarea dezastrului a fost ascunsă de autoritățile comuniste pentru a nu fi obligate să declare doliu național. După un an de cercetări și audieri, ancheta a decis că tragedia este urmarea unor împrejurări ce nu puteau fi prevăzute, nimeni nefiind vreodată condamnat pentru moartea celor 89 de persoane. Filmul tragediei de la **Certej** este povestit astăzi de supraviețuitorii și martorii la teribilele evenimente din acea toamnă.

Certej, locul care a întâlnit moartea – O dimineață de toamnă – 30 octombrie 1971

Ora cinci dimineața. Certejul, o mică localitate minieră din Apuseni, nu departe de orașul Deva, era

încă scufundat în somn. Doar la câteva ferestre se aprinseseră lumini, pete galbene în întunericul umed, oameni ce se pregăteau să intre în schimbul de dimineată la mină. O dimineată tăcută și posomorâtă de toamnă. Noaptea rece încă nu se ridicase. Fuiore de ceață se agătau de vârfurile brazilor.

Totul a început în tăcere

Fără zgomot, cețurile au fost împinse în jos, spre vale, de ceva invizibil. O creatură uriașă, nevăzută, de aer, se rostogolea cu o viteză incredibilă. Brazilii s-au îndoit și au trosnit ca la o furtună pornită de nicăieri. Era un suflu distrugător, ca al unei explozii. Primele case au fost spulberate. Și, imediat, au început să bubuie ferestrele celorlalte și să zboare acoperișurile. Acel suflu gigantic arunca în aer animale, mașini, mătura tot ce găsea în cale. Ca o rafală de uragan. Apoi a urmat o secundă de liniște.

Oamenii au sărit din somn și s-au gândit la cutremur. Alții au apucat doar să deschidă ochii și să simtă frica aceea colosală, pe care instinctul ți-o dictează înaintea unei catastrofe. Dar majoritatea nu au avut timp să reacționeze în niciun fel. Nu au avut timp nici să se dea jos din pat sau să meargă la fereastră, să vadă ce se întâmplă. În negura malefică a acelei dimineți, întunericul plin de cețuri sfâșiate era complice cu moartea: trei sute de mii de tone de steril au ras, în doar câteva secunde, întreaga vale a Certejului. Un mâl gros, care a zdrobit și a înghițit cu furie blocuri, case, grădini. Toate au fost făcute una cu pământul, în doar câteva clipe. Oamenii nici nu au avut timp să țipe. Se auzeau doar trosniturile blocurilor de beton, căzând unul după altul, zidurile se prăbușeau cu sunet înfundat, casele erau sfărâmate cu zgomot de oase rupte. Apoi, când masa aceea neagră și diformă a acoperit totul, au urmat iarăși câteva clipe de liniște totală.

Și abia apoi au izbucnit urletele. Strigăte de ajutor, strigăteperate, ridicându-se de pe întreaga vale, din stratul de nămol.

Oamenii din casele aflate mai sus, pe dealuri, au ieșit afară și atunci au început alte strigăte, care anunțau catastrofa:

„S-a rupt barajul!”

S-a rupt barajul! Întregul steril rezultat din tratarea cu cianuri a minereului aurifer era pus într-un lac artificial și zidul barajului cedase, pe o lungime de 80 de metri. De fapt, Certejul nu era o simplă localitate din Apuseni, era o colonie minieră veche, unde se extrăgea și se prelucra minereul aurifer. Tot sterilul rezultat din tratarea minereului cu cianură era depus de mai mulți ani în acest lac uriaș. Și muntele parcă s-a răzbunat pentru tot acest timp în care a fost sfredelit, scormonit, otrăvit.

În acea zi fatică de 30 octombrie 1971, până la prânz erau deja aliniate,

pe podeaua căminului cultural din Certej, 21 de cadavre. Bătrâni, copii, soți îmbrățișați. Corpuri găsite în valul de steril, ce îi mumificase instantaneu.

Toate aveau ceva în comun: erau fără haine, pentru că cianura din steril le topise. După câteva zile căutările s-au oprit.

Bilanțul: 89 de morți, șase blocuri și un cămin cu 30 de camere rase, șapte case și 24 de gospodării distruse total. Numărul decedaților a fost numărul cadavrelor găsite. Nu s-a spus nimic despre cei dispăruți, adică despre cei ce nu au mai fost găsiți în halda de steril revărsată. Ei zac probabil și acum sub lava aceea otrăvită care ocupă, și astăzi, valea Certejului.

Se spune că în total au fost 150-170 de morți, poate și mai mulți. Din fericire, au existat și câțiva supraviețuitori. Domnul Mârza își amintește acele zile de teroare: „Am participat la salvarea oamenilor. Era foarte dificil, din cauză că sterilul, mîlul acela gros care se revărsase, în anumite locuri era destul de adânc. Riscai să te afunzi și tu în el și să nu mai poți ieși. Era ca un nisip mișcător care te înghițea cu cât te zbăteau mai mult. În plus, din cauza cianurii, nu te puteai atinge de el, că topea tot. Pentru salvarea oamenilor s-au improvisat podețe de scânduri pe care mergeam până la ei și încercam să îi scoatem. Unii erau prin pomi, alții pe câte o bucată de zid rămasă în picioare. A fost o tragedie”.

Sorin Chirla este un alt supraviețuitor al dezastrului de la Certej. Pe atunci avea doar câțiva anișori: „Noi aveam prima casă de lângă baraj. Din cauza asta, suflul barajului a spulberat-o pe jumătate. Dormeam înăuntru eu, mama mea și fratele meu. Tata era plecat la lucru, în schimbul de noapte. Din nefericire, mama și fratele meu au fost în acea clipă în casa spulberată și nu au supraviețuit. Eu am fost aruncat cumva în fereastră și am rămas agățat acolo. Acolo unchiul meu m-a găsit și de acolo am fost salvat. A fost o tragedie. Îi mulțumesc bunului Dumnezeu în fiecare zi că am trăit.”

Anchetarea catastrofei de la Certej

Autoritățile comuniste de la acea vreme au declarat în mod oficial doar 48 de victime, pentru a nu fi nevoite să recunoască o catastrofă și să declare doliu național. Au demarat imediat cercetările pentru găsirea vinovatului. În primul rând, l-au pus sub acuzare pe proiectantul iazului pentru decantare. Însă probele nu au arătat că ar fi fost o greșeală de proiectare la iaz sau la baraj. S-a discutat inclusiv despre cârțile ce ar fi putut să slăbească pământul de sub baraj. O cauză posibilă ar fi fost tipul sterilului depozitat: în anumite zone avea o granulație sau o umiditate diferită și asta ar fi declanșat alunecarea. Nimic însă nu a fost clar, nicio cauză nu a fost stabilită cu exactitate.

Clară însă a fost catastrofa și clare au fost victimele, oameni nevinovați striviți în somn de o haldă uriașă de steril.

Dosarul anchetei de la Cetej – 1971. Anchetarea catastrofei de la Certej

În procesul-verbal din 30 octombrie 1972, procurorul de caz consemnează că valul de steril a surprins oamenii în somn, lucru care a cauzat numărul mare de victime. Pe o suprafață cu raza cuprinsă între 4 și 5 kilometri, localitatea Certej era înecată în steril acid. Raportul menționează că în prima zi au fost scoși 21 de morți de sub nămol și locuințe. Cadavrele au fost depuse în sala căminului cultural din Certej, unde au fost spălate de nămol. Procurorul menționează că identificarea unor cadavre s-a făcut cu mare greutate, corpurile fiind deformată de târârea lor pe zeci de metri de avalanșa sterilului. Cu ajutorul militarilor, 85 de persoane rănite, copii, femei și bărbați, au fost duse la spital. Stratul de nămol varia de la jumătate de metru în jurul sediului administrativ al minei, la 20-30 de centimetri pe șosea. Ancheta a fost preluată de o comisie guvernamentală formată din 16 experți.

MARTOR: Toate cadavrele erau găsite goale

Erau -7 (șapte grade minus) în acea dimineață la Certej și ceață. Ioan Chirla își amintește și acum cu groază că toate cadavrele recuperate de militari din mâl erau goale. „Cianura folosită în procesul de extracție se găsea în nămolul scurs și a ars hainele de pe ei toți. Toate cadavrele care au fost scoase din mâl erau goale, cu urme de lovituri și arsuri pe corp”, spune Ioan Chirla. Râul de steril îngreuna extrem de mult munca de salvare făcută de militarii aduși la fața locului. „Am văzut numeroase cazuri în care oamenii căzuți în mâl cereau de pomană ajutor pentru că era imposibil să ajungi la ei fără să ai aceeași soartă”, – spune Ioan Chirla.

„**Domnii sunt de la companie**”, îmi spune în șoaptă o chelneriță în vârstă de la una din cârciumile Certejului și se uită la mine cu înțeleș.

„Domnii” sunt niște zdrahoni care stau relaxați, fiecare cu câte o bere în față, discutând cu voce tare și atitudine de stăpâni ai locului. Sunt îmbrăcați bine și mașina de teren parcată în față e a lor. La masa de lângă ei, doi bărbați trecuți de a doua tinerețe împart o bere trecând de la unul la altul sticla. Sunt îmbrăcați terfelogit și unul din ei îl întreabă periodic pe celălalt: „Și zici că n-ai o țigară?”.

Altădată era o colonie minieră prosperă. Veneau aici să se angajeze muncitori din toată țara, pentru că munca era grea, dar și salariile erau pe măsură. Se dădeau locuri de cazare și exista o cantină.

Acum, peste Certej s-a lăsat lepra sărăciei, mușcând viguros din tot ceea ce odinioară era înfloritor. Blocurile muncitorilor arată ca niște ghetouri, vechiul magazin universal s-a închis, mina nu mai funcționează și fostul sediu arată ca în urmă cu 40 de ani. Toate sunt învăluite în aerul comunist al anilor '80, la care

se adaugă femeile și bărbații șomeri, ce stau pe la câte un colț de stradă, bârfind mărunț. Sunt îmbrăcați jerpelit și parcă tot așteaptă ceva, cu un licăr de speranță în privire, ca o luminiță gata să se stingă. Lângă fosta clădire de birouri este statuia unui miner. Ros de timp, minerul-statuie este ciung de o mână și pare cu adevărat simbolul minerilor din Certejul de astăzi. Mai departe de cartierul de blocuri sunt și case, unele dintre ele îngrijite. Cine a avut șansa unei case cu grădină acum o duce mai bine un pic.

În rest, Certejul s-a depopulat masiv: unii au plecat să facă bani în altă parte, alții au plecat tocmai pentru că nu au făcut bani aici. Pentru că singurele afaceri care mai merg sunt cele cu „Compania”, adică cu canadienii de la Eldorado Gold Corporation, care deține 80% din Deva Gold S.A. Această companie a cumpărat drepturile de exploatare ale fostei mine și s-a apucat de investiții.

La fel ca la Roșia Montană, în primul rând au cumpărat de la oameni terenuri și case, acolo unde au știut că în adâncuri așteaptă să fie scos la suprafață aurul. Mult aur. Au fost oameni care și-au vândut pământurile sau casele la prețuri exorbitante. Satul Bocșa Mare a fost cumpărat în totalitate. În Bocșa Mică doar doi oameni mai dețin pământ.

Așa s-au cumpărat suprafețe impresionante de către Eldorado. Speranța celor care au rămas este să se pornească odată exploatarea, ca să aibă un loc de muncă. Ca și cum niciodată Certejul nu ar fi suferit cea mai mare catastrofă din România. Ca și cum nu familiile și prietenii și rudele lor au fost scoase din sterilul de cianură. Sărăcia și dorința unui viitor pentru ei și pentru copiii îi fac pe oameni să uite ceea ce s-a întâmplat. Așteaptă cu toții să se împlinească promisiunile de bunăstare ale „Companiei”, visând la ziua când Certejul va deveni el însuși un adevărat Eldorado.

În ciuda dezastrului din 1971, „compania Eldorado” vrea să facă un alt iaz pentru decantare, mai mare și mai sus, în munte. Peste 180 de hectare de pădure defrișate, doi munți rași în totalitate și un lac de acumulare pentru cianurile folosite la extragerea aurului, de 63 de hectare. O idee despre cum va arăta locul poți să îți faci vizitând, la marginea satului, cariera, locul de unde deja s-a extras minereu prin decopertare. Câteva utilaje forează și acum non-stop, supravegheate de oameni în pelerine galbene. Peisajul este însă unul selenar. Acesta este prețul de plătit pentru doar 16 ani de viață mai ușoară.

Va rezista de data aceasta barajul?

Cândva, pe aici se plimba Avram Iancu. Nu departe, la Săcărâmb, s-a întâlnit cu Laszlo Kossuth, plănuiind renașterea nației române.

PRIMIM DE LA CITITORI

Nevoia de adevăr

La 7 noiembrie 2013, la Muzeul Țăranului Român a avut loc un eveniment semnificativ pentru recuperarea memoriei. Doi tineri istorici, Claudia-Florentina Dobre și Valeriu Antonovici, au lansat filmul documentar "Povestiri din Bărăgan. Amintiri din Siberia românească". Vizionarea a avut loc și la Călărași în ziua de 15 noiembrie 2013, iar pe 11 decembrie 2013 la Parlamentul României.

Documentarul înregistrează pe suport video, pe parcursul a 55 de minute, mărturiile câtorva supraviețuitori ai dramei naționale gândită și pusă în operă, dacă mă pot exprima astfel, de statul comunist sub conducerea marxist-leninistă a, pe atunci, Partidului Muncitoresc Român.

La 15 iunie 1951 statul comunist român întemeia, după model sovietic, Gulagul românesc. Zeci de mii de familii, cifra aproximată ar fi 44.000, au fost deportate, în regim militar, din zona de vest a țării, în Bărăgan și amplasate sub cerul liber, pe teren arabil, în lanul de grâu copt. Așa au apărut în zona orașului Călărași satele Roseții Noi (Olaru), Pelicanu, Ezeru, Dropia etc., astăzi dispărute.

Ca supraviețuitor al Gulagului românesc apreciez strădania Claudiei Dobre și a lui Valeriu Antonovici ca o expresie a curajului de recuperare a memoriei într-un context când se mai aud voci care minimalizează, dacă nu chiar ignoră, impactul trecutului asupra prezentului. Se cuvine să le spunem acestor voci, în fapt "neocomuniste", că fără memorie orice structură politică democratică nu este întreagă și pe deplin

legitimă. Nu este greu de înțeles că cine își neglijează sau ignoră trecutul nu poate avea viitor.

Recuperarea memoriei, adică a ceea ce s-ar fi dorit uitat, poate fi, în egală măsură, o formă de justiție, fie ea și simbolică, precum și o formă de igienă a moralei politice.

Copil fiind, în 1951 aveam 13 ani, am fost dus în iad și am trăit fără adăpost, fără resurse alimentare, fără asistență medicală, iar faptul că am supraviețuit devine o obligație de a spune adevărul.

Convingerea mea este că nu se poate trăi fără adevăr și dreptate, iar faptul că în Gulagul românesc am avut șansa supraviețuirii, în comparație cu Gulagul siberian exterminator, nu scuză cu nimic și nu justifică în niciun chip crima Partidului Comunist împotriva propriului popor.

În momentul exprimării acestor gânduri mi se actualizează în minte expresia vocațională a lui Ion Iliescu rostită pe postul național de televiziune în zilele revoluției. Nomenclaturistul regreta că idealurile nobile ale comunismului au fost întinate și ne propunea un „socialism cu față umană” gândit de Ion Iliescu. Știu însă că istoria nu se face cu ipoteze contrafactice, fostul președinte a abandonat repede idealul socialismului cu față umană și a trecut la realizarea „democrației originale”, în cadrele căreia a asigurat supraviețuirea politică a nomenclaturii și, prin aceasta, a perpetuat prezența stafiei comuniste în viața noastră de zi cu zi.

Comentariile de istorie recentă evidențiază două căi de ieșire din comunism. Calea poloneză, unde capitalismul este bine armonizat cu libertatea, și calea chineză, unde avem un capitalism fără libertate. În acest context, trebuie să observăm din capul locului că cele două țări au cu totul un alt statut de proprietate decât România. Lor le-a reușit, nouă nu. N-ar fi chiar lipsită de interes o explicație a lui Ion Iliescu pe această temă.

Ca supraviețuitor al Gulagului românesc îmi iau permisiunea de a exprima un punct de vedere. Dacă la

ieșirea din comunism nu există alternativă la capitalism, atunci mi-aș dori un capitalism plus libertate, adevăr și dreptate.

Această opțiune politică este motivată și de rapoartele litigioase pe care le am cu statul român în două dosare, unul pe Legea 10, altul pe Legea 290.

Nu vreau să lungesc textul peste măsură cu prezentarea istoriei acestor dosare. Nu pot însă să nu acuz indiferența statului față de dosarul pe Legea 10 și tergiversarea și amânarea programată în rezolvarea dosarului pe Legea 290.

Aș mai spune că un stat care refuză să aplice propriile legi este un stat care nu mai apără interesele propriilor cetățeni, iar dacă se invocă faptul că parte din dosarele în aceste cauze au fost rezolvate, trebuie spus, fără rețineră, că acestea s-au rezolvat preferențial și politic și, nu de puține ori, pe căi juridice misterioase.

Corupția, în toate formele ei, afectează profund toate structurile statului român și nu mai puțin Agenția Națională pentru Restituirea Proprietății. Un stat, fie el democratic sau de drept, așa cum se pretinde statul român, care nu poate ține sub control corupția, este, prin deducție logică, un stat implicat în actul corupției.

Nu mi-a mai rămas decât să urlu ideea că nevoia de adevăr și dreptate este imperativă și vitală pentru o societate democratică și să constat că tocmai acest imperativ este ignorat cu bună știință, sau poate nu, de clasa politică.

Și să mai aduc aminte, în final, clasei politice că Papa Ioan Paul al II-lea își intitula o enciclică astfel: „Splendoarea adevărului”, al acelui adevăr care a prăbușit comunismul.

Victor Gaidamut
17 dec. 2013

PRIMIM DE LA CITITORI

Addendum la nr. 85 al revistei Memoria

Domnilor Sorin Popescu și Tudor Prelipceanu

Pentru strădania dumneavoastră de a studia activitatea tatălui meu, Ioan N. Fiñescu, doresc în primul rând, să vă exprim personal sentimentele mele de recunoștință.

În mai multe documente privind pe tatăl meu, de exemplu pe placa pusă pe ușa sălii ce poartă numele de sala Fiñescu – Curtea de Apel – din Palatul de Justiție, apare 1950 data de deces.

Vă rog, dacă este cu putință, de a publica o notă informativă de corectură, privind ultimele 4 paragrafe din pagina 27 ale revistei *Memoria*, nr. 85. Mai jos elemente informative.

După încheierea războiului, noile autorități comuniste l-au epurat din învățământ și apoi condamnat de Tribunalul Poporului, în primă instanță la 8 ani de temniță grea, pe motivul ca a fost ministru și și-a dat adeziunea la continuarea războiului contra URSS. În a doua instanță, la Curtea de Apel, pedeapsa a fost redusă la doi ani de închisoare corecțională, și pus în libertate, revenind în casa familială în care locuia, bdul Dacia nr. 35, și apoi în strada Olga Bancic 15 (fostă Pia Brătianu), unde a decedat la 20 septembrie 1958.

Din căsătoria sa au rezultat doi copii, o fată, Zoe Ioana, licențiată în Drept (*magna cum laude*) stabilită în California, și un băiat Nicolae Dan stabilit la Paris din 1969 (și creatorul societății de electronică Fintronic).

Între anii 1948 și 1958 Ioan N. Fiñescu a dus o activitate profesională foarte intensă. La inițiativa unui

fost student a scris, sub un alt nume, un curs de Comerț Maritim. A lucrat mai ales la redactarea unei noi ediții a voumului *Cambia* scris cu 30 ani în urmă. Această lucrare scrisă în limba franceză depășea cu mult conținutul vechii ediții, privind comparativ fundamentele juridice în toate aspectele lor, comune și diferențiate, în cele franceze, germane, italiene și chiar pasarele înspre concepțiile anglo-saxone. Ioan N. Fiñescu spunea că valoarea acestei lucrări depășea cu mult tot ceea ce publicase anterior, și va rămâne totdeauna o referință în viitor pentru înțelegerea fundamentelor juridice.

La încercările de a publica manuscrisele, atât Academia cât și editurile de atunci au refuzat, deoarece considerau ca nu pot interesa pe nimeni.

Sora mea, la plecarea ei din România în anul 1982, a lăsat în păstrare manuscrisele unei cunoscute doctorițe și unui fost magistrat care locuiau pe strada romană între strada Aurel Vlaicu și Dorobanți. Din nefericire aceștia au fost evacuați și Securitatea a ars manuscrisele, având aceeași soarta ca întreaga bibliotecă când în 1951 am fost evacuați din bd. Dacia.

Vă rog să primiți asigurarea deosebitei mele considerații,

Nicolae Dan Fiñescu

PRIMIM DE LA CITITORI

Ma numesc Tiberiu Trascău, am 75 de ani, și am dat întâmplător peste site-ul revistei dv. ce tratează atrocitățile comise în timpul pegrei comuniste ce a sufocat România timp de 45 de ani. Nu mă număr printre martirii care au plătit cu viața pentru opiniile lor și ale căror morminte nu sunt cunoscute în timp ce unii din călăii lor trăiesc bine mersi, având pensii grase pentru faptele lor abominabile (vezi cazul Vișinescu, Ficior).

Eu mă regăsesc într-o altă "secțiune" de abuz și nedreptate, respectiv, din considerente politice am fost excizat din rândul absolvenților Școlilor Militare de Ofițeri activi (transmisiuni, în cazul meu - promoția 1956-1959). Un caz clasic similar, ce se referă la o personalitate marcantă a vieții academice actuale (prof. universitar dr. Ioan Ciupercă de la Universitatea Al. I. Cuza din Iași - decedat în 2012), se mulează ca o mânășă peste destinul meu militar, în narațiunea acestei distinse personalități, redată în paginile 27-33 ale revistei dv. reluate pe site în articolul "Calendarul tradițiilor militare", 2012.

Motivul care m-a determinat să vă contactez este acela de a vă sensibiliza asupra acestui gen de subiect, despre care, după 25 de ani de la "evenimentele din 1989", instituția militară română păstrează o "tăcere" deosebit de suspectă, cu toate că tratarea la nivel public a acestei chestiuni și asumarea curajoasă, dând dovadă de verticalitate morală în recunoașterea acestor regretabile măsuri, nu poate decât să ridice cota de onorabilitate a hainei militare în fața propriului popor!

Omiterea cu bună știință a acestei perioade “negre” din istoria postbelică a armatei române ridică unele întrebări privitoare la debarasarea instituției militare de cadrele din vârful ierarhiei sale, care au contribuit direct la implementarea acestor măsuri injuste, ce au adus prejudicii incalculabile, la acea dată, capacității decizionale a armatei române.

Au existat preocupări față de deportații din Bărăgan, deportații de război din URSS (cazul tatălui meu și al unei mătuși - sora mamei mele), foștii detinuți politici, foștii deportați la muncă silnică etc., dar despre cei aflați în categoria mea, nimeni, niciodată și niciunde nu a pomenit absolut nicio vorbă, cu toate că “leprozeria” comunistă a frânt aspirațiile, speranțele și visurile a mii și mii de tineri, care ar fi putut onora cu servitute haina de ofițer, ca să nu mai amintesc de statutul de pensionar din punct de vedere financiar al unui colonel în rezervă (nivel la care toți foștii mei colegi de arme au ajuns), față de penibilă situație în care mă regăsesc în prezent.

Oare cine și când se va apleca și asupra tratării acestor aspecte care au nenorocit destine, frângând aspirațiile sincere ale unor tineri ce nu aveau *de facto* nicio vină imputabilă lor, decât aceea că nu au fost încă din fașă “marxist-leniniști convinși”?!

Cu deosebită stimă și considerație,
Tiberiu Trascău

PRIMIM DE LA CITITORI

Un torționar: Nicolae Briceag

Nicolae Briceag s-a născut la 12 noiembrie 1916, într-o familie de țărani săraci din satul Negreni, comuna Scornicești, județul Olt.

Nu știm în ce împrejurări a ajuns la Dej, unde în 1934 era calfă de croitor, membru al Asociației Meseriașilor din județul Someș.

Nimic din imaginea tânărului croitor, un bărbat zvelt cu o privire pătrunzătoare nu prevestea un viitor torționar. Poate doar răceala privirii.

Destinul l-a "apropiat", contextual, de doi dintre cei mai importanți lideri comuniști ai vremii: Gheorghe Gheorghiu-Dej, mutat disciplinar în 1931 la Atelierele CFR Dej-Triaj, ca urmare a sentinței judecătorești de după procesul conducătorilor grevei ceferiștilor și petroliștilor, și Nicolae Ceaușescu, cu care era din aceeași comună.

La începutul celui de Al Doilea Război Mondial, Nicolae Briceag a fost recrutat într-o companie de muncă dislocată în Beclean pe Someș. Asta nu l-a împiedicat ca, în 27 februarie 1947, să se înscrie pe lista celor care s-au opus ocupației hortiste, beneficiind mai târziu de avantajele pe care statul socialist le-a acordat celor care au luptat contra nazismului.

În 1945, Briceag a fost recrutat în serviciul Siguranței Statului (după 1948 Securitatea Statului), fiind numit chestor la Poliția Ajud, Someș.

În 20 noiembrie 1946 a participat, alături de prefectul Gheorghe Neamțu și de colonelul Victor Drăgănescu, la înăbușirea revoltei de la "Podul Someșului", revoltă iscată ca urmare a falsificării alegerilor.

După instaurarea regimului democrat-popular s-a remarcat ca unul dintre cei mai activi și cinici slujitori a nou instauratei democrații. O “democrație” în numele căreia între 1949-1950 cât a fost șeful Securității din Dej a ordonat executarea lui: Aurel Ionac din Gâlgău, jud. Sălaj, Atanasie Oniga din Lăpușul Românesc, Alecsa Bel din Cufoaia, jud. Maramureș, Georgiu

Nul curent care tot odată e și numărul livretului de muncă	Numele ^{calific} <i>N. Briceag</i> ^{M. Nicolae} profesia: <i>calfa croitor</i>	Locul nașterii: Comuna <i>Negrești</i> Județul: <i>Cluj</i> Tara: <i>România</i>	
	Domiciliul: " " " "		
	S E M N A L M E N T E		Documentele pe a căror bază s'a eliberat livretul de muncă:
Data nașterii <i>1916 Nov. 12</i>	Sprâncenele <i>negre</i>	Semne particulare:	<i>Certif. de eliberare Nr. 219/1934 P. și Recepția Nr. 910/1100/1934 a Casei Pericole pt. Mergerea Sociale din Cluj.</i> Subscrierea funcționarului care a eliberat <i>Atanasie Oniga</i>
Religia <i>ort. rum.</i>	Nasul <i>nasul</i>	<i>N'are</i>	
Naționalitatea <i>Română</i>	Gura		
Statura <i> mijlocie</i>	Dinții <i>subrați</i>		
Fața <i>ovală</i>	Părul <i>negru</i>		
Ochi <i>cașni</i>	Barba <i>ovală</i>		
<i>28.</i>	Ac. st. livret de muncă s'a eliberat în ziua de <i>30</i> luna <i>noiembrie</i> anul <i>1934</i>		

Nechita din Huta, Măhălean Ioniță și Moldovan Ioan din Sânteju-de-Vale, jud. Cluj, învinuiți de sabotaj sau alte activități potrivnice statului.

Aidoma altor torționari, Nicolae Briceag nu a fost judecat decât de memoria celor pe care i-a îndurerat.

S-a stins din viață în anul 1998, "la casele sale" din Cluj-Napoca.

Numeroase din victimele lui, identificate și studiate de Centrul de Investigare a Crimelor Comunismului din România, zac în morminte fără cruci sau târziu și pe ascuns puse.

Atât... doar atât s-a ales, din jertfa unor oameni, care au fost scoși de regimul politic comunist din acea vreme în afara legilor. A unor legi pe care cei mai mulți le-au acceptat cu resemnare.

Viorel Lăcătuș